

คอลัมน์ “จากท่าพระจันทร์ถึงสนามหลวง”

ผู้จัดการรายวัน ฉบับวันพฤหัสบดีที่ 17 มิถุนายน 2542

เมื่อผู้ปกครองสอบตก

รังสรรค์ ณะพรพันธุ์

ข้อสอบผู้ปกครอง

- คำสั่ง จงตอบข้อสอบต่อไปนี้ทุกข้อ ข้อละ 5 คะแนน (รวม 15 คะแนน)
- ข้อ 1. โปรดกล่าวถึงการอบรมเลี้ยงดูที่ท่านใช้กับบุตรหลานของท่าน ซึ่งท่านเห็นว่าเป็นการอบรมเลี้ยงดูที่ดี พร้อมทั้งยกตัวอย่างและแสดงเหตุผลประกอบพอสังเขป
- ข้อ 2. โปรดกล่าวถึงการอบรมเลี้ยงดูที่ท่านใช้กับบุตรหลานของท่าน ซึ่งท่านเห็นว่าเป็นการอบรมเลี้ยงดูที่ยังไม่เหมาะสมและควรปรับปรุง พร้อมทั้งยกตัวอย่างพอสังเขป
- ข้อ 3. ท่านจะทำอย่างไรในสถานการณ์ต่อไปนี้
- 3.1 บุตรหลานของท่านสอบได้คะแนนดีเยี่ยมทุกวิชา ยกเว้นวิชาพลศึกษา
 - 3.2 บุตรหลานของท่านสอบได้คะแนนดีเยี่ยมทุกวิชา แต่มีปัญหาความประพฤติ

โรงเรียนที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่งคัดเลือกนักเรียนด้วยวิธีการสอบทั้งตัวนักเรียนและผู้ปกครอง นักเรียนที่ผ่านการคัดเลือกบางคนแม้ตัวเองจะสอบได้คะแนนน้อย แต่อาศัยที่ผู้ปกครองสอบได้คะแนนสูงจึงติดกลุ่มผู้สอบได้ ในกรณีตรงกันข้าม นักเรียนบางคนสอบได้คะแนนสูง แต่ไม่ติดกลุ่มผู้สอบได้ เนื่องจากผู้ปกครองสอบได้คะแนนน้อยนั่นเอง

ผมอ่านข้อสอบ ซึ่งเผยแพร่ในหน้าหนังสือพิมพ์ มติชน (ฉบับวันพฤหัสบดีที่ 10 มิถุนายน 2542) แล้ว ต้องสารภาพว่า แม้ผมตอบข้อสอบเหล่านั้นได้ ก็มีโอกาที่จะ 'สอบตก' หากความเห็นของผมและกรรมการผู้ตรวจข้อสอบไม่ต้องตรงกัน

ข้อสอบทั้งหมดเป็นคำถามเกี่ยวกับวิธีการอบรมเลี้ยงดูบุตรที่เหมาะสม หรือวิธีการอบรมเลี้ยงดูบุตรที่ดีเลิศ จึงเป็นคำถามเกี่ยวกับสิ่งที่ควรจะเป็น (What ought to be) สิ่งที่

ควรจะเป็นย่อมแตกต่างกันไปตามดุลพินิจของปัจเจกชน ความแตกต่างด้านอุดมการณ์ ปรัชญาชีวิต และโลกทรรศน์ ย่อมทำให้ 'สิ่งที่ควรจะเป็น' ของมนุษย์แต่ละคนแตกต่างกันไปด้วย ในประการสำคัญ 'สิ่งที่ควรจะเป็น' มีอาจพิสูจน์ว่าผิดหรือถูก ด้วยการหาประจักษ์พยานข้อเท็จจริง (empirical evidence) ในสังคมเผด็จการ ผู้มีอำนาจเผด็จการมักจะใช้อำนาจเป็นธรรมในการ ยัดเยียดให้ประชาชนรับ 'สิ่งที่ควรจะเป็น' ในทัศนะของตน โดยที่ประชาชนมีอาจแสดงความเห็น ในแนวทางที่แตกต่างกันไปได้ แต่ในสังคมประชาธิปไตย การแปร 'สิ่งที่ควรจะเป็น' ของปัจเจกบุคคลมาเป็น 'สิ่งที่ควรจะเป็น' ของสังคม จำเป็นต้องได้รับฉันทมติจากสมาชิกในสังคม กระบวนการในการได้มาซึ่งมติของสังคม (Social Choice) จึงต้องมีกฎการลงคะแนนเสียง (Voting Rule) ที่ชัดเจนและโปร่งใส

การเลี้ยงดูและอบรมบุตรมีองค์ประกอบอยู่ 2 ส่วน ส่วนหนึ่งเป็นความรู้หรือ เนื้อหาสาระสำหรับเลี้ยงดูและอบรม อีกส่วนหนึ่งเป็นกระบวนการในการเลี้ยงดูและอบรม ทั้งสอง ส่วนนี้มีทั้งส่วนที่เป็นความรู้เชิงวิทยาศาสตร์ (Scientific Knowledge) และส่วนที่ต้องใช้ดุลพินิจ ส่วนที่เป็นความรู้เชิงวิทยาศาสตร์ย่อมสามารถพิสูจน์ความถูกต้องหรือไม่ถูกต้องด้วยการหา ประจักษ์พยานข้อเท็จจริง กระบวนการทางวิทยาศาสตร์จะช่วยกันกรองสิ่งที่เป็นความรู้ ด้วยการ ทำงานของกระบวนการทางวิทยาศาสตร์นี้เอง สิ่งที่เป็นความรู้ในอดีตหลายต่อหลายเรื่องต้องถูก ละทิ้งไป เนื่องจากถูกพิสูจน์ให้เห็นจริงแล้วว่าไม่ถูกต้อง โดยที่ในขณะเดียวกันก็มีความรู้ใหม่ที่ถูก ค้นพบตามกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ กระนั้นก็ตาม ยังมีความรู้อีกมากหลายที่กระบวนการ ทางวิทยาศาสตร์มีอาจพิสูจน์ว่าผิดทั้งหมดหรือถูกทั้งหมดได้ ในสภาวะการณ์เช่นนี้ ย่อมต้องมีคน เลือกลงชื่อ 'ความรู้' ของฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด ด้วยเหตุนี้เอง ความรู้เกี่ยวกับการอบรมและเลี้ยงดูเด็ก แม้ในส่วนที่เป็นความรู้เชิงวิทยาศาสตร์ในบางเรื่องยังต้องใช้ดุลพินิจ มิพักต้องกล่าวถึงการเลี้ยงดู และอบรมเด็กตามความเชื่อและวัฒนธรรมในสังคม ซึ่งขึ้นอยู่กับดุลพินิจโดยตรง

การเลี้ยงดูและอบรมเด็กย่อมแตกต่างกันไปตามสังคมและวัฒนธรรม การวินิจฉัยว่า วิธีการเลี้ยงดูและอบรมเด็กของสังคมตะวันตก 'ดี' หรือ 'เลว' กว่าสังคมตะวันออก เป็นเรื่องที่มีอาจ หลีกเลี้ยงการใช้ดุลพินิจส่วนบุคคลได้ ในแต่ละสังคมย่อมต้องมีพัฒนาการของวิธีการเลี้ยงดู และอบรมเด็กของตนเอง วัฒนธรรม จารีตประเพณี ระบบคุณค่า โลกทรรศน์ และชีวทรรศน์ ล้วนมีอิทธิพลต่อวิธีการดังกล่าวนี้ หากไม่เข้าใจพัฒนาการของสังคม ย่อมมีอาจเข้าใจพัฒนาการ ของวิธีการเลี้ยงดูและอบรมเด็กในสังคมนั้นได้โดยถ่องแท้ แม้ในสังคมเดียวกัน วิธีการเลี้ยงดูและ อบรมเด็กยังแตกต่างกันไปตามชนชั้น ความข้อนี้เป็นจริงในสังคมตะวันตกด้วย

แม้ในสังคมที่พยายามเลี้ยงดูและอบรมเด็กอย่างเป็นวิทยาศาสตร์ดังเช่นสังคม อเมริกัน สตรีอเมริกันที่เป็นมารดาจำนวนมากต้องปวดหัวและสับสนกับ 'ความรู้เชิงวิทยาศาสตร์' ที่จะนำมาประยุกต์ใช้ เพราะหลายต่อหลายเรื่องมิใช่ความรู้ที่ลงตัว ครอบคลุมที่แตกต่างกัน

ต่างประยุคตีใช้ 'ความรู้' ที่แตกต่างกัน ตัวอย่างของ 'ความรู้' ดังกล่าวนี้นี้ ได้แก่ ควรจะให้เด็กนอนคว่ำหรือนอนหงาย ควรจะแยกทารกให้นอนคนละเตียง (ห้อง) กับมารดาหรือไม่ เมื่อเด็กร้อง ควรจะอุ้มขึ้นมาปลอบขวัญ หรือปล่อยให้ร้องจนเลิกร้อง ถ้าเด็กอมนิ้วมือจะอย่างไรดี การตามใจบุตรหลานระดับใดจึงจะเรียกได้ว่าเป็นระดับที่เหมาะสม ฯลฯ

ภายหลังจากที่สำนักพฤติกรรมศาสตร์ (Behaviouralism) เริ่มมีอิทธิพลนับตั้งแต่ทศวรรษ 2480 ผู้นำสำนักดังเช่น B.F. Skinner และ John Broadus Watson เสนอแนะวิธีการเลี้ยงดูเด็กโดยอาศัยความรู้ทางจิตวิทยา อาทิเช่น อย่าจุกเด็ก และอย่าอุ้มเด็กมานั่งตัก ฯลฯ ทั้งนี้ด้วยเหตุผลที่ว่า วิธีการเลี้ยงดูเช่นนี้จะทำลายความเป็นตัวของตัวของเด็ก และทำให้เด็กพึ่งพาบิดามารดามากเกินไป ในเวลานี้ จะมีสตรีอเมริกันสักกี่คนที่ยอมรับวิธีการเลี้ยงดูเด็กของสำนักพฤติกรรมศาสตร์ และเราจะพิสูจน์ได้อย่างไรว่า 'อย่าจุกเด็ก' และ 'อย่าอุ้มเด็กมานั่งตัก' เป็นความรู้เชิงวิทยาศาสตร์

เบนจามิน สปีก (Benjamin Spock) เป็นผู้ที่มีอิทธิพลอย่างสูงต่อการเลี้ยงดูเด็กอเมริกันในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งชนรุ่น Baby Boomers ในทศวรรษ 2490 และ 2500 สปีกนำทฤษฎีจิตวิทยาของฟรอยด์มาแต่งหนังสือเรื่อง *The Common Sense Book of Baby and Childcare* เพื่อให้คำแนะนำวิธีการเลี้ยงดูทารกและเด็กเล็ก หากเปรียบเทียบเนื้อหาในฉบับการแก้ไขครั้งที่ 7 ในปี 2541 (ก่อน ดร.สปีกถึงแก่กรรม) กับฉบับการตีพิมพ์ครั้งแรกในปี 2489 ก็ให้เห็นได้ว่า เนื้อหาสาระและคำแนะนำแตกต่างกันมาก มิใช่ต้องกล่าวว่าหลังทศวรรษ 2510 อิทธิพลของ ดร.สปีกที่มีต่อการเลี้ยงดูทารกและเด็กอเมริกันเสื่อมถอยลงไปมาก

การเลี้ยงดูและอบรมเด็กหลายต่อหลายเรื่องไม่มีองค์ความรู้ที่ลงตัว และส่วนใหญ่ต้องอาศัยดุลพินิจ การออกข้อสอบเพื่อถามว่า อะไรคือวิธีการเลี้ยงดูและอบรมที่ 'ดี' และอะไรคือวิธีการเลี้ยงดูและอบรมที่ 'เลว' เป็นการออกข้อสอบถามดุลพินิจ ผมสงสัยเป็นอย่างยิ่งว่าจะตรวจข้อสอบชนิดนี้ว่าเป็นวิทยาศาสตร์ได้อย่างไร

กรรมการผู้ออกข้อสอบและผู้ตรวจข้อสอบก็ต้องมีคำตอบในใจว่า วิธีการเลี้ยงดูและอบรมเด็กที่พึงปรารถนาหรือดีเลิศ จะต้องเป็นอย่างไร นั่นก็คือ จะต้องมี 'ธง' ของคำตอบ ผู้สอบที่ตอบคำถามตรงหรือใกล้เคียงกับ 'ธง' จะได้คะแนน ส่วนคำตอบที่ไกล 'ธง' มากจะไม่ได้คะแนน แต่ 'ธง' เช่นว่านี้หาใช่ความรู้ที่เป็นวิทยาศาสตร์ล้วนๆไม่ เพราะเจือปนด้วยดุลพินิจ การออกข้อสอบในลักษณะนี้จึงมีนัยว่า วิธีการเลี้ยงดูและอบรมเด็กของผู้ออกข้อสอบและผู้ตรวจข้อสอบเป็นวิธีที่ 'ดี' กว่าวิธีการของคนอื่นๆในสังคม หนทางที่ผู้สอบจะได้คะแนนจากการสอบก็แต่โดยการค้นหา 'ธง' ให้พบ นั่นก็คือ จะต้องหาข้อมูลให้ได้ว่า ใครเป็นผู้ออกข้อสอบ และใครเป็นผู้ตรวจข้อสอบ ผู้ออกข้อสอบและผู้ตรวจข้อสอบมีทัศนคติอย่างไรเกี่ยวกับวิธีการเลี้ยงดูและอบรม

เด็ก ในท้ายที่สุดแล้ว ก็ต้องตั้งข้อกังขาว่า จริงละหรือที่ผู้ออกข้อสอบและผู้ตรวจข้อสอบมีความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงดูและอบรมเด็กดีกว่าใครๆในสังคม

หากวิธีการเลี้ยงดูและอบรมเด็ก อันเป็น 'ธง' ของกรรมการผู้ออกข้อสอบและผู้ตรวจข้อสอบเป็นวิธีการที่ 'ถูกต้อง' ก็น่าจะตรวจสอบข้อมูลว่า ชีวิตครอบครัวของกรรมการเหล่านี้ เป็นชีวิตที่อุดมด้วยศานติสุขหรือไม่ มีปัญหาในการเลี้ยงดูบุตรธิดาหรือไม่ และด้วยวิธีการเลี้ยงดูและอบรมเด็กที่ 'ถูกต้อง' เช่นนี้ บุตรธิดาเป็นพลเมืองดีที่มีความเอื้ออาทรต่อสังคมหรือไม่ หากบุตรธิดาของกรรมการผู้ออกข้อสอบและผู้ตรวจข้อสอบติดยาเสพติดและเป็นสวะสังคม จะให้คนเหล่านี้มาตัดสินวิธีการเลี้ยงดูและอบรมเด็กของคนอื่นได้อย่างไร

ผมยกประเด็นดังกล่าวนี้ขึ้นมาถกเถียง ก็เพราะเห็นตัวอย่างของเบนจามิน สปีอก ผู้แต่งหนังสือวิธีการเลี้ยงดูและอบรมเด็ก จนมีอิทธิพลอย่างสูงต่อสังคมอเมริกันนานนับทศวรรษ แต่ตัวเองกลับมีปัญหาในการเลี้ยงดูลูก และครั้งหนึ่งถึงกับบ้านแตกสาแหรกขาด หากวิธีการเลี้ยงดูและอบรมเด็กของเบนจามิน สปีอกเป็นวิธีการ 'ถูกต้อง' วิธีการนี้ก็ใช้ไม่ได้กับลูกของเขาเอง

ในทศวรรษ 2510 เมื่อขบวนการเรียกร้องสิทธิสตรีทรงอิทธิพลในสังคมอเมริกัน เบนจามิน สปีอกก็ถูกฆ่าหั่น เขาถูกกล่าวหาว่า วิธีการเลี้ยงดูและอบรมเด็กที่เสนอในหนังสือ เป็นวิธีการกดขี่ทางเพศอย่างแฉ่งเร้น สปีอกต้องกล่าวขอโทษชาวอเมริกันผู้ใช้หนังสือของเขาในฉบับการแก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่สองในปี 2511 และต่อมาก็ยอมรับในฉบับการแก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่สามในปี 2519 ว่า ทศนคติที่ให้มารดาเป็นผู้รับผิดชอบเลี้ยงดูบุตรแต่เพียงผู้เดียวเป็นทศนคติที่ผิด บิดาต้องมีหน้าที่ความรับผิดชอบไม่แตกต่างจากมารดาด้วย

ในเมื่อความเป็นศาสตร์ของวิธีการเลี้ยงดูและอบรมเด็กมีข้อกังขา การนำเรื่องนี้ มาออกข้อสอบเพื่อตัดสินบุคคลจึงต้องใช้ดุลพินิจอย่างสูง และการตรวจข้อสอบอย่างเป็นทางการ วิทยาศาสตร์มีอาจกระทำได้ เพราะการพิสูจน์ความถูกต้องของดุลพินิจมีอาจกระทำได้ด้วยการหาประจักษ์พยานข้อเท็จจริง การใช้ข้อสอบที่ถามดุลพินิจมาใช้คัดเลือกบุคคลหรือจัดกลุ่มบุคคลจึงเป็นเรื่องอันตรายยิ่ง การที่ผู้สอบคนหนึ่งได้คะแนนสูงกว่าผู้สอบอีกคนหนึ่ง 20% แสดงว่า ผู้สอบคนแรกเข้าใจวิธีการเลี้ยงดูและอบรมเด็กที่ 'ถูกต้อง' มากกว่าผู้สอบคนหลัง 20% กระนั้นหรือเราจะวัด ความ 'ถูกต้องกว่า' ได้อย่างไร

ผมรู้สึกขวนหัว เมื่ออ่านพบข้อสอบที่ว่า "โปรดกล่าวถึงการอบรมเลี้ยงดูที่ท่านใช้กับบุตรหลานของท่าน ซึ่งท่านเห็นว่าเป็นการอบรมเลี้ยงดูที่ยังไม่เหมาะสมและควรปรับปรุงพร้อมทั้งยกตัวอย่างพอสังเขป" หากผมตอบคำถามนี้ว่า ตั้งแต่ผมมีลูก ผมไม่เคยใช้วิธีการอบรมและเลี้ยงดูที่ไม่เหมาะสม กรรมการผู้ตรวจข้อสอบคงให้คะแนนศูนย์ แต่กรรมการผู้ตรวจข้อสอบ

จะพิสูจน์ได้อย่างไรว่า คำตอบของผมไม่ถูกต้อง และเหตุที่ผมไม่ได้คะแนนจากคำตอบเช่นนี้ คงมีอะไรอื่น หากเป็นเพราะคำตอบของผมไม่ 'ถูกใจ' กรรมการผู้ตรวจข้อสอบนั่นเอง

สมมติว่า การตรวจสอบ 'ความถูกต้อง' ของวิธีการเลี้ยงดูและอบรมเด็กสามารถกระทำได้ คำถามก็มีอยู่ว่า เหตุใดโรงเรียนจึงรับเฉพาะเด็กที่ผู้ปกครองมีวิธีการเลี้ยงดูและอบรมที่ 'ถูกต้อง' กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ สร้างวงไพบูลย์เฉพาะแต่กลุ่มบุคคลที่มีระบบความเชื่อเดียวกัน เหตุใดจึงไม่รับเด็กที่ผู้ปกครองมีวิธีการเลี้ยงดูและอบรมที่ 'ไม่ถูกต้อง' เพื่อที่จะได้ปรับเปลี่ยนระบบความเชื่อ ?

ผมมิได้ต่อต้านการออกข้อสอบถามดุลพินิจ คำถามลักษณะนี้เหมาะสำหรับการอภิปรายในชั้น และใช้ตรวจสอบโลกทัศน์ของผู้สอบ ในการสอบคัดเลือกบุคคล ข้อสอบลักษณะนี้เปิดช่องให้มีการใช้ดุลพินิจในการให้คะแนนอย่างสูง ในเมื่อไม่สามารถตรวจสอบอย่างเป็นวิทยาศาสตร์ได้ หากความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ในสังคมมีอยู่อย่างหนาแน่น ประกอบกับความไม่สุจริต ข้อสอบลักษณะนี้ย่อมเปิดช่องให้มีการใช้ดุลพินิจให้คะแนน แต่ 'เด็กเส้น' มากเป็นพิเศษได้เช่นกัน